

Duurproef

Nog vóór de verkiezingen zal de Sociaal-Economische Raad zijn *Advies inzake het sociaal-economisch beleid op middellange termijn* uitbrengen. Dat advies is van belang omdat de komende nieuwe regering de beleidsaanbevelingen van haar belangrijkste adviesorgaan op sociaal-economisch terrein niet zo maar naast zich neer zal kunnen leggen. Hoewel de tijd reeds lang voorbij is dat de top van werknemers- en werkgeversorganisaties in onderlinge harmonie het sociaal-economisch beleid vóórkookte, spelen de adviezen van het georganiseerde bedrijfsleven nog wel steeds een belangrijke rol bij de vormgeving van het economische beleid. Wanneer over enige tijd de opstellers van een regeerakkoord en vervolgens een regeerprogram zich zullen buigen over het sociaal-economische beleid voor de komende jaren, zullen zij met het middellange-termijnadvies van de SER zeker rekening moeten houden. Het is daarbij de vraag of zij in de beleidsaanbevelingen van de SER veel aanknopingspunten zullen kunnen vinden.

Op het eerste gezicht zou men zeggen van niet. Uit het vorige week verschenen concept-advies bleek duidelijk dat werkgevers en werknemers op wezenlijke onderdelen van het beleid fundamenteel van mening verschillen. De druk van de economische situatie heeft de oude vertrouwde tegenstellingen nog niet doen verbleken; of voor zover dat binnenskamers misschien wel het geval mocht zijn, is dat niet in het concept-advies tot uitdrukking gebracht. De werkgeversvertegenwoordigers zoeken een versterking van de economische structuur vooral langs de weg van verlaging van arbeids- en overdrachtsinkomens, de werknemersvertegenwoordigers zijn van mening dat in de eerste plaats een actief en selectief stimuleringsbeleid noodzakelijk is voor economisch herstel. Tot loonmatiging zijn zij alleen bereid wanneer concrete investerings- en werkgelegenheidsprogramma's onderdeel gaan uitmaken van het cao-overleg. De bereidheid tot loonmatiging wordt bovendien afhankelijk gesteld van een rechtvaardige verdeling van lasten, waarvoor een samenhangend inkomensbeleid moet worden ontworpen dat niet alleen de inkomens van werknemers omvat. Verder moeten de bestaande koppelingen tussen lonen, salarissen van ambtenaren en trendvolgers en sociale uitkeringen in stand worden gehouden.

Toch tekenen zich, wanneer men te midden van de verdeeldheid zoekt naar de grootste gemene deler in het advies, voor een nieuwe regering wel enige contouren af voor het sociaal-economische beleid in de komende jaren. De gemeenschappelijke analyse van de economische situatie die in het SER-advies wordt gepresenteerd, mondt uit in gemeenschappelijke uitgangspunten voor het beleid, die in een nieuw regeerprogramma op een of andere manier nadere uitwerking zullen moeten krijgen.

Zo zijn de sociale partners het erover eens dat op de weg naar economisch herstel de hoogste prioriteit moet worden toegekend aan groei van de marktsector. Zij achten het van het grootste belang dat de uitstoot van arbeidskrachten in deze sector wordt beëindigd en dat er nieuwe arbeidsplaatsen tot stand komen. Gezien de bestaande werkloosheidstrend en de vooruitzichten met betrekking tot het nieuwe arbeidsaanbod in de komende jaren valt echter niet te verwachten dat op deze manier voldoende succes kan worden behaald in het bestrijden van de werkloosheid. Daarom zullen ook de mogelijkheden tot uitbreiding van de werkgelegenheid in de collectieve sector en tot herverdeling van de beschikbare arbeid zoveel mogelijk moeten worden benut. Verder zijn de sociale partners het erover eens dat ter versterking van de economische structuur zowel globale als gerichte maatregelen nodig zijn. De werknemersvertegenwoordigers erkennen de noodzaak van arbeidskostenmatiging ten einde de

concurrentiepositie van het bedrijfsleven te versterken en de rendementen te verbeteren; de werkgeversvertegenwoordigers onderschrijven de stelling dat ook specifiek gerichte maatregelen die hun aangrijppingspunt vinden bij een herstructurering aan de aanbodzijde van de economie in de huidige situatie noodzakelijk zijn. De overheid hoeft zich niet passief op te stellen: „zij kan evenals in het verleden is geschied in tijden van moeilijke economische omstandigheden, in concrete gevallen actief en offensief optreden daar, waar naar haar mening, zich nieuwe mogelijkheden aftekenen, waarop van de zijde van het bedrijfsleven onvoldoende wordt ingespeeld”.

Natuurlijk zijn er — om de terminologie van SER-voorzitter De Pous te gebruiken — „accentverschillen”. Uit het concept-advies van de SER blijkt duidelijk genoeg dat zich in de uitwerking van deze gemeenschappelijke uitgangspunten nog werelden van verschil kunnen openbaren. Maar het regeerprogram van een nieuwe regering zal — als het tenminste wil aansluiten bij wat er onder de sociale partners leeft — naast globale lastenverlichtende maatregelen in elk geval ook gerichte impulsen tot versterking van de marktsector moeten bieden. Gezien de volstrekte verdeeldheid van de SER als het op de nadere concretisering van dit punt aankomt, zal de nieuwe regering op dit gebied echter wel zelf initiatieven moeten ontplooiën, en niet tot immobiliteit mogen vervallen.

De SER geeft haar daarbij wel een steuntje in de rug. In het advies wordt gesteld dat de regering zich in haar beleid, zoals dat tot stand komt in de wisselwerking tussen politieke en maatschappelijke krachten, niet te gemakkelijk van haar beleidslijn moet laten afbrengen. Ten onrechte wordt er in het sociaal-economisch beleid van uitgegaan, zo merkt de Raad op, dat een overeengekomen beleidslijn ook zonder „bewaking” en „sturing” wel zal worden gevolgd. Duidelijk dient te worden onderkend dat kleine groepen die een bepaald belang eenzijdig behartigen door strategisch gedrag dit beleid kunnen proberen te doorkruisen, waardoor aan grotere belangen schade wordt berokkend. De link met de uitvoering van *Bestek '81* is niet moeilijk te leggen.

De sociale partners zijn zich dus blijkbaar goed bewust van hun plaats in de sociaal-economische besluitvorming. De vraag is natuurlijk of zij in de praktijk ook de consequenties van die opstelling zullen blijven trekken, wanneer het economische beleid in de komende vier jaar niet zo snel tot het beoogde herstel van de marktsector leidt. De weg naar herstel zal immers moeizaam en langdurig zijn, misschien moeizamer en landruiger dan voor het geduld van de sociale partners is op te brengen. Er moet rekening mee worden gehouden dat het beleid tot versterking van de economische structuur nog geen einde maakt aan het inkrimpen van bedrijfstakken en het afsterven van onrendabele bedrijven. Daarnaast is een voortgaande stijging van de arbeidsproductiviteit in het bedrijfsleven geboden die evenwel de creatie van nieuwe arbeidsplaatsen beperkt. Ook het globale beleid kan slechts met een zeer grote vertraging tot nieuwe arbeidsplaatsen leiden. En intussen zouden de mogelijkheden om in de collectieve sector nieuwe banen te creëren en om tot herverdeling van arbeid te komen wel eens ontoereikend kunnen zijn om de stijging van het arbeidsaanbod op te vangen, om van een terugdringing van de werkloosheid nog maar niet te spreken.

Het geduld van de sociale partners komt dan voor een zware duurproef te staan, ook al wordt het economische beleid uitgevoerd volgens de lijnen die zij zelf hebben aangewezen. Hoe die proef wordt volbracht hangt niet in de laatste plaats af van het perspectief dat een nieuwe regering zal weten te bieden.

L. van der Geest